

تبدیل شود. چند منشأ اصلی این محدودیت، عبارت‌اند از: پایین بودن پس انداز به دلیل پایین بودن درآمد سرانه، توسعه‌نیافتگی بازار سرمایه، تازه تأسیس بودن بنگاه‌ها و پایین بودن قدرت سرمایه بنگاه‌های موجود، منفی بودن نرخ بهره رسمی واقعی. سرمایه‌گذاری خارجی در بسیاری از کشورهای در حال توسعه با محدودیت‌هایی مواجه است. اگر این محدودیت‌ها وجود نداشته باشد، سرمایه‌گذاری بخش خصوصی تحرک قابل توجهی پیدا خواهد کرد. غیر از محدودیت‌های قانونی، شرایط حاکم بر برخی از این کشورها مانند شرایط اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی نیز ممکن است برای جذب سرمایه خارجی و فناوری‌های جدید همراه آن، مهیا نباشد. از جمله سایر عوامل مؤثر بر سرمایه‌گذاری خارجی در کشورهای در حال توسعه می‌توان به تورم، نرخ ارز، کنترل‌های قیمتی، مالیات‌ها و بی ثباتی سیاست‌های مالی و پولی اشاره کرد.

▼ تأثیر پذیری سرمایه‌گذاری بخش خصوصی از سیاست‌مالی

دولت از دو مسیر قوانین و مقررات و سیاست‌های پولی و مالی بر سرمایه‌گذاری بخش خصوصی تأثیر می‌گذارد. در بخش مالی، هزینه‌های دولت از عمده‌ترین عامل مؤثر بر سرمایه‌گذاری بخش خصوصی است. سیاست‌های مالی دولت با ایجاد زیرساخت‌های اقتصادی، تقاضا برای کالاها و خدمات بخش خصوصی، عرضه سرمایه انسانی و امنیت بر سرمایه‌گذاری بخش خصوصی در کشورهای در حال توسعه، تأثیر می‌گذارد. برای مثال، بسیاری از فعالیت‌های اقتصادی وجود دارند که هزینه‌های ثابت بالا و بازدهی فراینده نسبت به مقیاس تولید از ویژگی‌های آنهاست. همچنین کالاها و خدماتی وجود دارند که تولید و ارائه آنها به دلیل هزینه‌های ایجاد سنگین، عمومی بودن و مانند آن، از عهده انجام بخش خصوصی خارج است. این در حالی است که همین کالاها و خدمات، برای فعالیت اقتصادی بخش خصوصی ضروری است و اگر دولت چنین مخارجی را بر عهده نگیرد، بسیاری از فعالیت‌های اقتصادی بخش خصوصی یا قابل انجام نخواهد بود یا در صورت انجام، هزینه بسیار بالایی خواهد داشت. این در حالی است که دولت با ایجاد آنها هزینه تولید بخش خصوصی را کاهش می‌دهد.

تقاضا برای کالاها و خدمات بخش خصوصی: هزینه‌های دولت به صورت‌های مختلف در قالب تقاضا بپرای کالا و خدمات وارد بازار می‌شود و اگر تنگناهای ساختاری در تولید وجود نداشته باشد، می‌تواند موجب افزایش تولید، درآمد و سرمایه‌گذاری بخش خصوصی شود.

یک مورد مؤثر دیگر، عرضه سرمایه انسانی است چراکه سرمایه انسانی یکی از نهاده‌هایی است که تابع تولید بخش خصوصی وارد می‌شود. اگر این نهاده‌ها با کفایت و کیفیت لازم در جامعه وجود داشته باشد، سرمایه‌گذاری بخش خصوصی افزایش می‌یابد. تأمین‌کننده سرمایه انسانی را می‌توان دولت دانست چراکه در قالب هزینه‌های آموزش و پرورش، بهداشت و درمان، تحقیقات در نیروی انسانی سرمایه‌گذاری می‌کند و این سرمایه‌گذاری، عرضه سرمایه انسانی را به همراه دارد. درباره مقوله امنیت، تأمین امنیت سرمایه‌گذاری توسط دولت انجام می‌شود و هزینه‌های انجام آن، همان هزینه‌های مربوط به نیروی انتظامی و دادگستری است. تأثیر هزینه‌های بخش دولتی بر سرمایه‌گذاری بخش خصوصی به طور کلی شامل بررسی تأثیر هزینه‌های مصرفی و هزینه‌های سرمایه‌گذاری بخش دولتی است. تأثیر هزینه‌های مصرفی بخش دولتی بر مقدار سرمایه‌گذاری بخش خصوص از دو جهت قابل بررسی است؛ مصرف‌کنندگان و نحوه تأمین مالی. ابتدا باید سوال کرد که مصرف‌کنندگان بخش خصوصی تا چه اندازه هزینه‌های مصرفی بخش دولتی را جایگزین مصرف خود می‌کنند و به دنبال افزایش هزینه‌های مصرفی بخش دولتی از مصرف خودی می‌کاهند؟

درباره تأمین سرمایه نیز باید سوال کرد که نحوه تأمین مالی هزینه‌بخش دولتی چگونه خواهد بود؟

اگر دولت از طریق اخذ مالیات‌ها اقدام به تأمین این هزینه‌ها کند به ناچار بخش خصوصی باید از مصرف و پس انداز خود برای تأمین مالیات بکاهد. اگر از طریق فروش اوراق مشارکت یا کسری بودجه هزینه‌های مصرفی بخش دولتی تأمین شود آنگاه بخش خصوصی انتظار دارد که دولت در آینده برای جبران کسری بودجه با افزایش مالیات برپس انداز بخش خصوصی تأثیر گذارد. البته ممکن است که دولت درآمدی برون‌زا مانند درآمد نفت داشته باشد که در آن صورت هزینه‌های مصرفی بخش دولتی روی توان پس انداز و به دنبال آن روی توان تشکیل سرمایه تأثیر می‌گذارد. به عبارت دیگر افزایش هزینه‌های مصرفی بخش دولتی به معنی افزایش تقاضا برای کالاها و خدمات مصرفی است که خود موجب افزایش تقاضای کل شده و کارفرمایان بخش خصوصی را تشویق به افزایش تولید می‌کند. در نتیجه مقدار سرمایه‌گذاری بخش خصوصی برای پاسخ به تقاضای کل باید افزایش یابد بنابراین تأثیر هزینه‌های مصرفی بخش دولتی بر سرمایه‌گذاری بخش خصوصی چندان آشکار و روشن نیست.

رابطه میان مخارج عمومی یا مخارج دولتی با سرمایه‌گذاری بخش خصوصی از مباحث جالب و بحث‌برانگیز در اقتصاد کلان و اقتصاد توسعه و یکی از موارد اختلاف‌نظر در اقتصاد کلان است. از یک سو تقریباً از دهه ۱۹۸۰ یک اتفاق جهانی مبنی بر پذیرش استراتژی رشد با تأکید به رهبری بخش خصوصی ایجاد شد و از سوی دیگر در فضای دانشگاهی نیز مطرح شدن نقش سرمایه‌گذاری بخش خصوصی در اقتصاد کلان توسط برخی از اقتصاددانان طرفدارانی پیدا کرد و به‌طور کلی، رابطه بین مخارج سرمایه‌گذاری عمومی و خصوصی به‌عنوان موضوعی در حوزه اقتصاد کلان در این دوره، مورد بابینی قرار گرفت.

اقبال به رشد مبتنی بر بخش خصوصی را می‌توان شاهدی برای سقوط اقتصادهای برنامه‌ریزی شده مرکزی با محوریت دولت تلقی کرد. این موضوع موجب شد در بسیاری از کشورها، تعریفی

جدید از نقش بخش عمومی در فرایند تولید و توسعه ارائه شود. در بازتعریف نقش بخش عمومی پذیرفته شد که دولت می‌بایست منابع خود را در جایی به کار گیرد که حامی و مکمل فعالیت‌های بخش خصوصی باشد. از سوی دیگر، در عرصه علمی و دانشگاهی، نقش کلان سرمایه‌گذاری عمومی مطرح شد؛ به طوری که مطالعات تجربی در خصوص اثر انباشت سرمایه عمومی بر سرمایه‌گذاری بخش خصوصی و تولید مورد مطالعه قرار گرفت و تأثیر مثبت انباشت سرمایه عمومی بر سرمایه‌گذاری بخش خصوصی و تولید تأیید شد.

▼ بررسی عملکرد بودجه

بررسی آمارهای مربوط به عملکرد بودجه دولت نشان می‌دهد هزینه‌های جاری یا پرداخت‌های جاری در همه سال‌های مورد بررسی از ۱۳۹۰ تا ۱۴۰۱ حداقل سه برابر هزینه دولت برای تملک دارایی‌های سرمایه‌ای یا هزینه‌های عمرانی بوده است. بنابراین می‌توان گفت در بودجه، هزینه‌های جاری در مقایسه با هزینه‌های عمرانی اهمیت بیشتری داشته‌اند و بخش عمده هزینه‌های دولت به هزینه‌های جاری تخصیص پیدا کرده است. هزینه‌های جاری مصوب در قانون بودجه سال ۱۴۰۲ حدود ۱،۵۰۹ هزار میلیارد تومان و در سال ۱۴۰۳ در حدود ۱،۸۷۹ هزار میلیارد تومان بوده است. همچنین هزینه‌های عمرانی یا مصوب در قانون بودجه سال ۱۴۰۲ تقریباً ۳۷۵ هزار میلیارد تومان و در سال ۱۴۰۳ برابر با ۴۰۰ هزار میلیارد تومان بوده است. علاوه بر این، تغییرات سالانه عملکرد دولت در هزینه‌های جاری و عمرانی نشان‌دهنده نوعی بی‌ثباتی در خصوص هزینه‌های عمرانی است. در برخی از سال‌های مورد بررسی، عملکرد هزینه‌های عمرانی نسبت به سال قبل، دچار عقب‌ماندگی شده و رشد منفی را نشان می‌دهد و در برخی از سال‌ها نیز این رقم مثبت بوده است. این در حالی است که رشد عملکرد هزینه‌های جاری، روند هموارتری داشته است.

نسبت تملک دارایی‌های سرمایه‌ای به درآمدهای جاری، نسبتی است که می‌تواند نشان دهد دولت چه میزان از درآمدهای جاری خود را صرف هزینه‌های عمرانی کرده است. تقریباً در همه سال‌های مورد بررسی، این شاخص در عملکرد از مقادیر مصوب در بودجه، کمتر بوده است. به این معنا که قانون‌گذار در هنگام تصویب

دوشنبه ۱ مرداد ۱۴۰۳
سال سوم • شماره ۵۵۸
www.hammihanonline.ir

قانون، پیش‌بینی می‌کرده است مقادیر بیشتری از درآمد خود را به هزینه‌های عمرانی اختصاص بدهد اما در عمل، مقادیری کمتر از پیش‌بینی در بودجه را تخصیص داده است.

▼ دیدگاه‌های مختلف اقتصادی چه می‌گویند؟

اقتصاددانان کلاسیک معتقدند سرمایه‌گذاری دولتی اغلب توسط بنگاه‌های دولتی غیرکارا و با پرداخت یارانه‌های سنگین دولتی انجام می‌شود و فرصت تولید و سرمایه‌گذاری بخش خصوصی را محدود می‌کند. فعالیت‌های دولت، دسترسی بخش خصوصی به منابع کمیاب را محدود می‌کند و قیمت آنها را افزایش می‌دهد. این موضوع در صورتی که سرمایه‌گذاری دولت از طریق استقراض تأمین مالی شود، تشدید می‌شود و نرخ بهره و به دنبال آن، قیمت سرمایه را افزایش می‌دهد. بنابراین از دیدگاه کلاسیک‌ها، سرمایه‌گذاری دولتی رابطه جانشینی با سرمایه‌گذاری بخش خصوصی دارد. اقتصاددانان کینزی معتقدند که مخارج دولتی برای توسعه بخش خصوصی مفید و مکملی برای آن است. در این دیدگاه، سرمایه‌گذاری دولت می‌تواند به سرمایه‌گذاری برای زیربنایها، تحصیل، بهداشت، ساخت سد و غیره اختصاص پیدا کند، وجود زیربنایهای بهتر شامل جاده و راه‌آهن، هزینه نقل و انتقالات را کاهش می‌دهد و سبب تسهیل محیط کسب و کار و دسترسی آسان‌تر به بازار می‌شود. بهداشت بهتر و تحصیل بیشتر نیز کیفیت سرمایه انسانی را بهبود می‌دهد. دیدگاه ریکاردویی؛ براساس این دیدگاه مخارج دولتی و سرمایه‌گذاری خصوصی به طور کاملاً مستقل از یکدیگر رفتار می‌کنند و کسری‌های دولت، جایگزین مخارج بخش خصوصی نمی‌شود. همچنین می‌توان شیوه اثرگذاری را وابسته به بخشی دانست که دولت در آن فعالیت می‌کند. هزینه‌های مختلف دولت، پیامدهای متفاوتی برای سرمایه‌گذاری بخش خصوصی دارد. اگر دولت در صنایع کوچکی که بخش خصوصی می‌تواند در آن سرمایه‌گذاری کند فعالیت داشته باشد، جانشین سرمایه‌گذاری بخش خصوصی خواهد شد. اما سرمایه‌گذاری در کالاهای عمومی، مکمل سرمایه‌گذاری بخش خصوصی است. در مجموع می‌توان گفت از نظر تئوری، اجماعی بین تأثیر بودجه بر سرمایه‌گذاری بخش خصوصی وجود ندارد.

بازتاب

اعمال مدیریت بار صنایع با هماهنگی وزارت صمت

پیرو انتشار مطلبی با عنوان «شتاب بحران برق» مورخ ۲۸ تیر ۱۴۰۳ در روزنامه هم‌میهن؛ شرکت توانیر جوابیه‌ای ارسال کرده که در ادامه می‌آید.صنعت برق با برنامه‌ریزی و اجرای اقدامات توسعه‌ای جهت کاهش میزان ناترازی تولید و نیاز مصرف برق در دوره گرم سال ۱۸۰ اقدام با برنامه‌های افزایش ظرفیت تولید نیروگاهی، توسعه شبکه‌های انتقال، فوق توزیع و توزیع و همچنین تدوین برنامه‌های مدن مدیریت مصرف بهینه برق در بخش‌های مختلف مصرف در دست اجرا دارد که ضمن حفظ پایداری و امنیت شبکه برق کشور، تأمین حداکثری نیاز مصرف را نیز فراهم آورد. برای جبران ناترازی موجود و با توجه به ضرورت حفظ پایداری شبکه سراسری برق کشور، مشارکت تمامی بخش‌ها از جمله صنایع کشور در اجرای برنامه‌های مدیریت مصرف اجتناب‌ناپذیر بوده، تا ضمن حفظ پایداری شبکه، برق مشترکین خانگی بدون محدودیت برنامه‌ریزی شده تأمین شود. در ارتباط با مشترکین شهرک‌های صنعتی، طی جلسات کارشناسی و مکاتبات با وزارت صمت، معدن و تجارت مقرر شد مدیریت بار شهرک‌های صنعتی طبق برنامه توافقی اعمال شود. (شرکت مدیریت شبکه برق ایران) برنامه را به تمامی شهرک‌ها اعلام کرده است. همچنین به منظور تأمین مباحث امنیتی و جلوگیری از سرت در ساعات کهمباری ساعت ۲۳ هر شب بز شهرک وصل می‌شود و به صورت ۲۴ ساعته برق شهرک‌های صنعتی قطع نیست. لازم به ذکر است مشترکین صنعتی می‌توانند با راه اندازی نیروگاه‌های مقیاس کوچک از برنامه‌های مدیریت بار نیز معاف شوند. و همین‌طور که در خبر هم از سوی مدیرعامل توانیر به آن تأکید شده صنایع انرژی بر براساس ماده ۴ قانون ماع‌زدایی از توسعه صنعت برق، مکلف به احداث ۱۰ هزار مگاوات نیروگاه شده و باید تا سال ۱۴۰۴ همه نیاز خود به برق را با احداث نیروگاه تأمین کنند. که تاکنون بیش از ۱۵۰۰ مگاوات نیروگاه به وسیله صنایع بزرگ وارد مدار شده و این رقم تا پایان امسال به دو هزار مگاوات هم خواهد رسید. این صنایع نیز متناسب با ظرفیتی که وارد مدار می‌کنند، از برنامه‌های مدیریت مصرف در تابستان امسال معاف خواهند بود. امید است با کاهش تدریجی دمای هوا و عبور از شرایط استقرار گنبد حرارتی و مصرف بهینه برق، انرژی موردنظر تمامی مشترکین به طور حداکثری تأمین گردد.

▼ پاسخ هم‌میهن:

همان‌طور که در گزارش هم‌میهن آمده بود جوابیه توانیر نیز بر این موضوع تأکید دارد که برق صنایع طبق جدول زمانبندی شده، قطع می‌شود. گزارش هم‌میهن در پاسخ به گزارش روزنامه کیهان که مدعی شده بود بعد از سال‌ها خاموشی‌ها تمام شده نوشته شده است. کیهان ادعا کرده بود: «شهید رئیسی دولت سیزدهم را با ۱۵ هزار مگاوات ناترازی برق از دولت روحانی تحویل گرفت اما اکنون ۹ هزار مگاوات به ظرفیت نیروگاهی کشور افزوده شده است. نکته مهم اینکه امسال برای نخستین‌بار در تاریخ جمهوری اسلامی ایران رشد مصرف برق صنایع از بخش خانگی بیشتر شد. پس از سال‌ها، خاموشی‌ها و قطعی روزهان برق مجدداً داشت به زندگی مردم برمی‌گشت اما با شروع دولت سیزدهم ظرفیت تولید برق ۹۰۰۰ مگاوات افزایش یافت و دیگر از خاموشی‌های مکرر خبری نیست.»

رویداد

ارائه خدمات مالیاتی با استفاده از پیام‌رسان

امکان تایید فرم تبصره ماده ۱۰۰ و پرداخت مالیات از طریق پیام‌رسان‌های «بله» و «سروش پلاس» در راستای تبیین تسهیل استفاده مؤدیان از مزایای تبصره ماده ۱۰۰ قانون مالیات‌های مستقیم فراهم شده است. به گزارش روابط عمومی سازمان امور مالیاتی، از جمله‌مزیت‌های استفاده از پیام‌رسان‌های داخلی برای خدمات مالیاتی، می‌توان به عدم نیاز به تسلیم اظهارنامه مالیاتی و تکمیل جداول درآمد و هزینه، عدم نیاز به ارائه اسناد، مدارک و فواتر حسب مورد، محاسبه مالیات مقطوع با حداکثر مساعدت‌های قانونی، قطعیت مالیات بدون رسیدگی ماموران مالیاتی، عدم نیاز به مراجعه حضوری مؤدیان، امکان ثبت تبصره ماده ۱۰۰ در هر ساعت از شبانه‌روز و به‌صورت ۲۴ ساعته، افزایش مدت زمان تقسیم مالیات در ۱۰۰ قسط، تسهیل در ارسال فرم تبصره ۱۰۰ توسط مؤدیان، پاسخگویی برخط به پرسش‌ها و ابهامات احتمالی مؤدیان، امکان ثبت تبصره ماده ۱۰۰ برای تمامی مؤدیان داخل و خارج از کشور و ثبت تبصره ماده ۱۰۰ به صورت کاملاً رایگان اشاره کرد.

روابط عمومی شرکت ملی پخش فرآورده‌های نفتی - منطقه اردبیل

شناسه آگهی: ۱۷۵۳۵۲۱

دوشنبه ۱ مرداد ۱۴۰۳

سال سوم • شماره ۵۵۸

www.hammihanonline.ir